

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т. Г. Шевченка»

Uniwersytet Szczeciński (Polska)

University of Bucharest (Romania)

Медичний факультет

Кафедра біології і охорони здоров'я

АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ь

**XIV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
присвяченої 205 річчю з дня заснування Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

15–16 вересня 2022 року

м. Одеса

Частина 2

Одеса – 2022

the main provisions of formation of a healthy lifestyle by means of physical culture are formulated.

Keywords: *healthy lifestyle, physical culture, physical exercises, higher education.*

УДК: 797.2.077

І. Л. Ганчар, О. І. Ганчар, О. А. Чернявський

(Україна, м. Одеса),

С. В. Мединський

(Україна, м. Запоріжжя),

К. І. Чорбє

(Республіка Молдова, м. Кишинів)

**МОНІТОРИНГ ПАРАМЕТРІВ СФОРМОВАНОСТІ РУХОВИХ
НАВИЧОК ПЛАВАННЯ У ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК НА
XIX ЧЕМПІОНАТІ СВІТУ З ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ
В БУДАПЕШТІ-2022, УГОРЩИНА**

Метою дослідження є визначення рівня і ступеня сформованості рухових навичок плавання у плавців-призерів на основі моніторингу результатів фінальних запливів на XIX чемпіонаті Світу з водних видів спорту в Будапешті, Угорщина, що відбувся 18–30 червня 2022 року серед 114 чоловіків та 115 жінок на всіх 49 відстанях спортивного і марафонського плавання.

Ключові слова: *чемпіонат Світу з плавання, чоловіки-плавці, жінки-плавці, дистанції плавання, стан досягнень призерів, середня швидкість, оцінка досягнень.*

Актуальність. *За даними літератури та практики, плавання є одним із самих популярних і масових видів спорту серед молоді та дорослих. Тому*

Міжнародна Федерація Плавання (ФІНА) практично завжди включає плавання в програму проведення Чемпіонатів Світу з водних видів спорту. Воно було достатньо представлено вже на I Чемпіонаті Світу. Починаючи з 1973 року до сьогодні (2022 р.) їх вже відбулося дев'ятнадцять (XIX).

Чемпіонати Світу з водних видів спорту – найбільші міжнародні змагання, що проводяться під контролем ФІНА та включають в себе плавання в басейні та на відкритій воді – марафонське плавання, починаючи з 1991 року, а також стрибки в воду, водне поло та синхронне плавання. Програма з плавання доповнювалася та розширювалася, починаючи від 29 до 34 видів до 1991 року, а також до 50 видів загалом серед жінок і чоловіків. Це дозволяє багатьом плавцям прийняти участь у цих дуже престижних змаганнях сучасності та продемонструвати параметри більш надійного формування навичок спортивного і марафонського плавання.

На сучасному етапі розвитку спортивного плавання більш достовірні дані про значення різних можливостей реалізації потенційних фізичних здібностей у досягненні найкращих результатів серед чоловіків і жінок, різного віку і професійного навчання. Об'єктивна інформація про схожість і відмінність сформованості рухових навичок плавання у представників різної статі, віку і кваліфікацій дозволить оптимально обґрунтувати, розробити та запроваджувати об'єктивні критерії нормативно-оціночних функцій в різних складових сучасної системи фізичного виховання та спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наявних публікаціях з теорії і методики фізичного виховання та спорту конкретна інформація про стан сучасних відмінностей параметрів сформованості навичок плавання серед молоді та дорослих з урахуванням їх статі зустрічається дуже епізодично та фрагментарно (Ганчар, 2015–2018). Хоча є досить обґрунтовані публікації вітчизняних авторів (Платонов, 2002 та ін.) про специфіку навчання жінок та чоловіків, можливості формування навичок плавання та всебічно висвітлено в іноземних інформативних джерелах (Maglischo, 2003, Hannula, 2001, Schubert,

1990).

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення рівня і ступеня сформованості рухових навичок плавання у плавців-призерів на основі моніторингу результатів фінальних запливів на XIX Чемпіонаті Світу з водних видів спорту, що відбулися в червні 2022 року. *Об'єкт дослідження:* динаміка сформованості навичок плавання серед молоді та дорослих на сучасному етапі формування навичок спортивного і марафонського плавання. *Предметом дослідження* стали особливості схожості та відмінності сформованості навичок плавання серед представників різної статі та віку на XIX Чемпіонаті Світу з водних видів спорту.

Завданнями дослідження були: 1) визначення відмінностей в рівнях сформованості навичок плавання серед кваліфікованих плавців відповідно до практики проведення престижних змагань на XIX Чемпіонаті Світу з плавання в Будапешті-2022; 2) впровадження найбільш значних результатів проведених досліджень в сучасний досвід практики для можливого покращення формування рухової навички плавання в різних вікових групах.

Основними **методами дослідження** були: теоретичний аналіз літературних джерел та досвіду практики, моніторинговий констатуючий експеримент, узагальнення документальних матеріалів, математична статистика. Методи дослідження: теоретичний аналіз літератури, що стосуються проблеми, узагальнення документарних матеріалів: (проведено аналіз офіційних протоколів проведеного 18–25 та 26–30 червня 2022 року XIX Чемпіонату Світу в Будапешті, Угорщина, які розміщено на веб-сайтах: www.fina.org www.swimrankings.net; www.omegatiming.com; узагальнені середні показники в досягненнях плавців-призерів на XIX чемпіонаті Світу в 2022 році, серед чоловіків (114) і жінок (115) на всіх 49 відстанях спортивного і марафонського плавання, що отримали золоті, срібні та бронзові медалі серед найсильніших плавців-призерів; математична статистика.

Результати дослідження та їх обговорення. Розгляд фінальних стартів

XIX Чемпіонату Світу дозволяє вивчати стан сформованості рухових навичок плавання у найсильніших плавців-призерів на різних відстанях, а також визначити особливості динаміки результатів між чоловіками і жінками в різних вікових групах (табл. 1).

Таблиця 1

Завойовані медалі з плавання на XIX чемпіонаті Світу з водних видів спорту, Будапешт–2022, Угорщина*

№ рейтинга	Медалі країн учасниць	Золоті		Срібні		Бронзові		Всього		Разом чол./ жін.
		чол.	жін.	чол.	жін.	чол.	жін.	чол.	жін.	
1.	США	8	9	7	5	7	9	22	23	45
2.	Австралія	3	3	3	6	-	2	6	11	17
3.	Італія	4+2	1	1+2	1	1	1+2	6+4	3+2	9+6
4.	Канада	-	3	1	3	2	2	3	8	11
5.	Франція	2	-	2+1	2+1	1	1	5+1	3+1	8+2
6.	Німеччина	+1	+1	2	1+2	1+1	-	3+2	1+3	4+5
7.	Китай	-	1	-	-	-	4	-	5	5
8.	Великобританія	1	-	1	-	3	-	5		5
9.	Бразилія	-	+2	1	-	1	+1	2	+3	2+3
10.	Угорщина	2	-	-	+1	+1	-	2+1	+1	2+2
11.	Нідерланди	-	+1	1	-	1	+1	2	+2	2+2
12.	Японія	-	-	2	-	2	-	4	-	4
13.	Швеція	-	2	1	1	-	-	1	3	4
14.	Румунія	2	-	-	-	-	-	2	-	2
15.	Литва	-	1	-	-	-	1	-	2	2
16.	Польща	-	-	-	1	1	-	1	1	2
17.	Україна	-	-	-	-	1+1	-	1+1	-	1+1
18.	Південна Корея	-	-	1	-	-	-	1	-	1
19.	ПАР	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Всього отримано медалей		22+3	20+4	22+3	20+4	22+3	20+4	66+9	60+1 2	126+21

*Примітки: значком + - зазначено медалі, що отримано в плаванні на відкритій воді (марафон); в сумісній естафеті 4x1500 м

Як свідчать наведені матеріали, найбільш успішно був виступ плавців США – 45 медалей, Австралії – 17, Італії – 9 спортивне та +6 марафонське плавання, Канади – 11, Франції – 8+2, Німеччини – 4+5, Китаю – 5, Великобританії – 5, Бразилії – 2+3 та Угорщини – 2+2 медалі. Друга десятка команд включає: Нідерланди – 2+2 медалі, Японія – 4, Швеція – 4, Румунія – 2,

Литва – 2, Польща – 2, Україна – 1+1, Південна Корея – 1, ПАР – 1 медаль. Тому загальним підсумком стану рейтингу виступу найсильніших плавців Світу стали кількісні показники отриманих нагород плавців-призерів на XIX Чемпіонаті Світу.

Найбільша різниця у віці чоловіків і жінок виявилася у 14 випадках в діапазоні від 1 до 5 років. Відсутність різниці у віці між чоловіками і жінками, учасниками змагань, спостерігалася в 5 випадках: на 50 м, 800 м вільним стилем, 200 м брасом, 100 м батерфляєм та у марафонській сумісній естафеті 4×1500 м (чоловіки – $23,85 \pm 1,65$, жінки – $22,64 \pm 2,23$ років; $p > 0,05$). Між тим переважання у віці жінок порівняно з чоловіками відмічалось у 7 випадках, а саме: на 100 м, 400 м вільним стилем, 50 м на спині, 200 м батерфляєм, в марафонському плаванні на 5000 м, 10000 м, 25000 м від 1 до 3 років (табл. 1).

Отримані дані дозволяють зробити наступні загальні висновки:

1) результати плавців-призерів на XIX чемпіонаті Світу з водних видів спорту, Будапешт–2022, Угорщина засвідчують, що найбільш успішно був виступ спортсменів США – 45, Австралії – 17, Італії – 9 медалей. Загальним підсумком рейтингу виступу найсильніших плавців Світу стали показники отриманих нагород плавців-призерів на XIX Чемпіонаті Світу.

Серед плавців-чоловіків найбільш успішними були спортсмені: США – 22, Італії – 6+4, Австралії – 6 медалі. У плавців-жінок також відзначилися спортсменки: США, Австралії, Канади та ін.

2) отримані дані забезпечать суттєвий професійний та інформаційний внесок у подальше вдосконалення існуючої системи програмного забезпечення з фізичного виховання та спорту, можуть бути використанні для з'ясування рейтингу виступу найсильніших плавців на всіх чемпіонатах Світу з плавання за 1973–1999 роки на I етапі їх проведення, а також на II етапі їх проведення за 2001–2022 роки. Це також демонструє тенденції поступового розвитку сформованості рухових навичок спортивного і марафонського плавання серед молоді різного віку і статі до викликів сьогодення.

Список використаних джерел

1. Ганчар А. И., Ганчар И. Л. Программное обеспечение рейтинга команд в плавании на чемпионатах Мира по водным видам спорта с 1973 по 2013 гг. (I–II этапы). *Психологічні, педагогічні та медико-біологічні аспекти фізичного виховання і спорту*: матер. VI між. заочної наук.-практ. конф. 20–24-квітня 2015 року. Одеса, Букаев В. В., 2015. С. 17–24.

2. Ганчар А. И. Параметры гендерных отличий уровней формирования навыков плавания у сильнейших команд пловцов на XVII Чемпионате Мира по водным видам спорта в Будапеште-2017. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Випуск 35. С. 232–239.

3. Платонов В. Н. Олимпийский спорт: информация, статистика. Т. III. Київ: Олимпийская литература, 2004. С. 312–351.

4. Maglischo Ernest W. Swimming fastest. Ernest W. Maglischo. Human Kinetics, 2003. 791 p.

5. Hannula Dick, Thornton North. Swim Coaching Bible: Endorsed by World Swimming Coaches Association. Dick Hannula, North Thornton. Human Kinetics, 2001. 376 p.

I. L. Ganchar, O. I. Ganchar, O. A. Chernyavsky, S. V. Medynskyi, K. I. Chorbe

MONITORING OF THE PARAMETERS OF THE FORMATION OF MOTOR SWIMMING SKILLS IN MEN AND WOMEN AT THE XIX WORLD AQUATICS CHAMPIONSHIPS IN BUDAPEST-2022, HUNGARY

The aim of the study is to determine the level and degree of formation of motor swimming skills among swimmers-winners based on monitoring the results of the final swims at the XIX World Aquatics Championships in Budapest, Hungary, which took place on June 18–30, 2022 among 114 men and 115 women at all 49 distances of sports and marathon swimming.

Key words: World Swimming Championships, male swimmers, female swimmers, swimming distances, state of achievements of the winners, average speed, and achievement score.

УДК: 316.640.5 – 057.875 – 056.26

О. В. Гуляєва, О. В. Милославська, С. О. Богдановський

(Україна, м. Харків)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТІСНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У роботі розглянуті результати дослідження соціально-психологічної адаптації студентів з інвалідністю. Особистісні ресурси, що безпосередньо впливають на пристосування, обумовлюються важкістю та формою захворювання. Успішність адаптації таких студентів забезпечується позитивним уявленням про власні ресурси та активною формою поведінки.

***Ключові слова:** соціально-психологічна адаптація, студенти з інвалідністю, особистісні якості.*

Актуальність. Адаптація людей з інвалідністю в системі вищої освіти залишається актуальною й до теперішнього часу. Інтерес до даної проблеми обумовлений не лише вивченням пристосування студентів цієї категорії до спеціальних умов навчання, а й визначенням головної мети процесу – реалізації власних можливостей в реальному соціальному середовищі. Проблема адаптації до навчання у закладах вищої освіти набуває особливої актуальності в юнацькому віці. Саме цей період життя людини є одним із головних у розвитку особистості й пов'язаний із соціальним та професійним становленням. Адаптація людини з порушеннями фізичного здоров'я в освітні умови в